

4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Під ред. М.І. Мельника, М.И. Хавронюка. – К., 2003.

5. Гурлева Т.С. Дівчинка-підліток як жертва та ініціатор сексуального насильства: психологічні причини та наслідки // Практична психологія і соціальна робота. – 2005. – № 6. – С. 61-68.

О.М. Заїка

Українська академія банківської справи НБУ

ПРАВО СПОЖИВАЧА НА СВДОМИЙ ВИБІР ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ

В Україні щороку гине більше 60 тисяч людей внаслідок насичення ринку неякісними, фальсифікованими, небезпечними для життя і здоров'я продуктами харчування. На даний момент у державі не сформована ефективна система нагляду і контролю, яка б давала споживачам гарантію на придбання ними якісних товарів. Не існує також системи інформування громадян про їх права і дійсний стан на споживчому ринку. Особливе занепокоєння викликає обсяг постачання на територію України генетично модифікованих (ГМ) – продуктів харчування і компонентів для їх виробництва. Взагалі небезпеку несуть у собі не стільки трансгени, скільки їх безконтрольне використання і ввезення на територію України. ГМ-продукти дешевші, тому вони так успішно конкурують на ринку з генетично незмінними аналогами. Зараз ніхто не з медиків, науковців – генетиків не може точно сказати, як ГМ-продукти впливають на організм людини, майбутні покоління. Адже наслідки від харчування такими продуктами можуть бути дуже не передбачуваними. Властивості та побічні ефекти ГМ-продуктів ще досліджені недостатньо.

Це – реалії, яка не можна не враховувати. Але у споживача має бути право інформованого вибору – які саме продукти купувати. Досвід розвинених країн показує, що найефективніше право споживача на свідомий вибір продуктів харчування здійснюється через механізм прийняття відповідних нормативних актів щодо безпеки цих продуктів, встановлення юридичної відповідальності за правопорушення у цій сфері, тобто наявності системи біобезпеки стосовно генетично модифікованих організмів (ГМО), визначених правил, стандартів щодо них.

На даний момент реальний стан справ на вітчизняному ринку залишається далеко не найкращим. Бо ми, українці, навіть не знаємо, які продукти генетично модифіковані, а які – ні. Навіть міністерства охорони здоров'я та агрополітики не відають, яка частка продуктів в Україні містить ГМО, і звідки ці продукти до нас надходять. Немає і

офіційної інформації про вміст ГМ-інгредієнтів у них. Відсутнє також законодавство стосовно використання, маркування та біобезпеки ГМО, так само як і відсутні органи, що відповідають за це питання. Отже, продукти на вміст ГМО не перевіряються і ринок цих продуктів є абсолютно нерегульованим.

Першим кроком у створенні законодавчої бази у галузі прозорого використання біотехнологій та обігу ГМ-продуктів у державі стала нова реакція ЗУ “Про захист прав споживачів”, яка набрала чинності 10.01.2002. У ст. 18 Закону іде мова про те, що “споживач має право на одержання необхідної, доступної, своєчасної інформації про товари (роботи, послуги), яка повинна містити позначку про застосування генної інженерії під час виготовлення товарів”. Подібні норми містилися в ЗУ “Про якість і безпеку продуктів харчування і продовольчої сировини”. Виробник повинен писати на етикетці дані про те, що цей продукт містить ГМО у разі, якщо його використання передбачене технологією. Але за наполяганням міжнародних організацій, у першу чергу СОТ, ця норма вилучена. І в редакції нового закону йдеться лише про те, що порядок виробництва, і введення продуктів з ГМО повинно регулюватися іншим законодавством.

На жаль, досі на упаковках продуктів ми не знайдемо інформації про вміст ГМО у них. В Україні ГМ-продукти себе не афішують. Однак в країнах Європи, в Росії, Японії тощо продукцію з вмістом ГМО обов’язково маркують. У країнах – членах ЄС відповідні позначки на етикетці робляться уже тоді, коли вміст ГМО у продукті складає 0,9 %, стосовно ГМО діє чітка політика, чинне законодавство щодо безпеки цих продуктів постійно переглядається і стає дедалі суворішим. Навіть сама його назва – “Специфічне законодавство ЄС про ГМО” свідчить про особливість цих нормативних актів, серед них: Директива про новітні продукти харчування та харчові інгредієнти (1997), Директива про використання ГМО у закритих системах (1998), Директива про комерціалізацію насіння (1998), Директива стосовно косметичних виробів (2000), Директива про комерціалізацію репродуктивного матеріалу лісів (1999).

Повертаючись до українського законодавства, слід відмітити ратифікацію Україною у 2002 р. “Картахенського протоколу про біобезпеку”, але відповідного закону, який би наповнював протокол змістом досі не прийнято. Отже, у нашому законодавстві немає жодних механізмів з приводу того як потрібно регулювати споживання ГМ-продуктів, як саме і хто саме повинен відповідати, наприклад, за той же напис на етикетці з приводу ГМО і найголовніше, що немає жодної відповідальності виробника та реалізатора харчових продуктів за порушення вимог цих правил.

Виходячи із вищезазначеного, можна зробити висновки, що в Україні не досягнуто рівня поваги до споживчого попиту. На законодавчому рівні дана проблема мало врегульована, і частіше обговорюється на шпальтах газет.

Тому, щоб наша держава не перетворилася на відстійник генетично забруднених продуктів харчування, доцільна розробка спеціального законодавства, зокрема прийняття ЗУ “Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні та практичному використанні ГМО”, розробка вимог щодо маркування ГМ-продуктів, створення лабораторій з визначення генетичної продукції та сировини.

Література

1. Закон України “Про внесення змін до ЗУ “Про захист прав споживачів” від 10.01.2002 // Відомості ВРУ. – 2002. – № 17. – 120 с.

2. Закон України “Про внесення змін до ЗУ “Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини” від 24.10.2002 // Відомості ВРУ. – 2002. – № 48. – 359 с.

А.В. Золотіна

Українська академія банківської справи НБУ

ПРАВО ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ГІДНИЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ – ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні всі ми сподіваємось, що після закінчення ВУЗу на нас чекають безліч банків, підприємств, організацій. Ми вже плануємо заробляти достатньо коштів, щоб можна було задовольнити всі свої потреби, втілити свої мрії у життя. Але, на жаль, це буде далеко не в кожного з нас, і це факт. “Але як же ст. 48 Конституції України?” – зауважите Ви, згідно з якою кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім’ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло. Але я одразу ж запитаю у Вас, яким чином всього цього може досягнути людина?! Відповідь очевидна – працюючи.

Так, звісно, кожен має право на працю, згідно ст. 43 Конституції України і, крім того, хотілось би зауважити, що кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом, а також кожен має право на своєчасне одержання винагороди за працю, які в свою чергу захищаються законом. Але я не можу зрозуміти одного, про який достатній життєвий рівень для себе і своєї сім’ї можна говорити, якщо на сьогоднішній день мінімальна заробітна плата становить 332 грн., а мінімальний прожитковий мінімум встановлений на рівні 423 грн. Як можна достатньо харчуватися, якщо ціни в магазинах зростають з кожним днем, що це